

Indledning

V i kender det til hudløshed fra den hjemlige mediedebat: Rusland fremstilles som M&Ms: Mafia og Markedsøkonomi, og det værende markedsøkonomi på Al Capone niveau. Eller som et af de seneste skud på stammen – vor egen hjemlige variant af nationalisme: 40 millioner polakker tager nemlig heller ikke fejl: Bevar kolonihavehuset og den blå kaffekande.

Der er løbet meget vand i åen siden 1989, hvor de autoritære regimer østover krakelerede på stribe. Men vesten glemte at gribe i egen barm, og var i lige så høj grad med til både at udelukke, samt konstruere østlande, og Rusland som vestens 'andet'. Andetgørelsen af Øst og Central Europa, samt Rusland er i disse år ved at blive rekonstrueret og – mener nogle – cementeret. Det nye såkaldte integrerede Europa, er i færd med at producere nye afgrænsninger og ekskluderinger af vest mod øst. Men som moddiskurs til dikotomiske og essentialistiske kategoriseringer af 'vest' og 'øst', spiller identitetsproblematikker en grundlæggende rolle.

Kvinder, Køn og Forskning tager med dette nummer udgangspunkt i de igangværende mentalitetsmæssige forandringer i

Østeuropa, samt Rusland. Forandringer som ligeledes spiller en rolle for Vesteuropa og vesteuropæiske selvdefinitioner. På redaktionen har der ikke hersket enighed om EU og udvidelsen mod øst. Bølgerne har til tider kørt højt, og synspunkterne har været lige så varierede, som i det øvrige danske samfund. Vi har blandt andet valgt at fremlægge to artikler, som tilsammen udgør stemmer fra både øst og vest. Artiklerne kommenterer og problematiserer indirekte hinanden.

Polskfødte – i Ungarn/USA-arbejdende *Joanna Regulska* beskæftiger sig i sin artikel “Den nye ‘anden’ europæiske kvinde”, med den ‘andetgørelse’ som hun mener finder sted indenfor konteksten af EU. *Regulska* er kritisk overfor den blinde – næsten religiøse -tiltro til markedsmekanismerne og harmonisering af økonomiske og sociale tiltag, der har fundet sted indenfor EU. Dette har – for *Regulska* – frembragt en ny underklasse og øget de kønsmæssige og etniske uligheder. *Rosi Braidotti* ser derimod EU som et fredens projekt, og som et vigtigt forum for modstanden mod den spirrende, postmoderne racisme. Den postmoderne racisme forstået som Fort Europa, der definerer, hvem der har tilladelsen til og kan betegne sig selv som borger i dette forenede Europa. For *Braidotti* er EU en vigtig instans til at holde nationalistiske elementer i skak. Hun mener, at oppositionen mod EU kommer fra den nationalistisk højrefløj, samt fra – hvad hun betegner som – den nostalgiske ekstreme venstrefløj.

Herefter følger to kulturanalytiske bidrag. *Mette Bryld* beskæftiger sig med søgningen efter national identitet i kølvandet på Sovjetunionens officielle sammenbrud d. 1 januar 1992. I artiklen “Mor Rusland tur-retur – mellem husmødre og kannibaler”, beskriver *Mette Bryld* hvorledes to fremtrædende diskurser i dagens Rusland henholdsvis rekonstruerer og dekonstruerer forbindelsen mellem kvindelighed og nation. *Erik Svendsen* diskuterer i sin artikel “Kærlighedens kunst – om Kieslowskis film

og lidt om Alexandra Kollontaj”, konstruktionen af den romantiske kærlighedsopfattelse i Kieslowskis filmproduktion, og ser på hvorledes to vigtige ideologiske bastioner i instruktørens hjemland Polen, katolicismen og kommunismen, negligeres. Kieslowskis kærlighedsopfattelse anskues både som værende modsat, men også nært beslægtet med Alexandra Kollontajs kærlighedsbegreb. *Erik Svendsen* påpeger, at Kieslowski bruger romantikken som en stum kritik af det totalitære styre, men ses samtidig som en kritik af velfærdsstaten konformisme.

Omdrejningspunktet for *Vibeke Rittman Petersens* samfundsanalytiske artikel “Kvinder i Østtyskland før og efter den tyske genforening” er de ligestillingsdiskurser, der eksisterede i henholdsvis det tidligere DDR og BRD. Hun sammenligner de socio-økonomiske konsekvenser genforeningen har haft for tyske kvinder. Ligestilling indkredses ligeledes – omend i dansk kontekst – i *Ann-Dorte Christensens* artikel: “De unge og fremtidens ligestillingspolitik”, hvor fokus er de unge mænd og kvinders holdning til ligestilling og lighed i

samfundet. Udover artiklens empiriske sigte, diskuteres strategier i det fremtidige ligestillingsarbejde

Derudover byder dette temanummer på debat og svar på tiltale om hvorvidt ‘Feminismen er en død sild?’. Vi byder på en række boganmeldelser, forskningsprojekter, og sidst, men ikke mindst hyldest til kønsforskningens ‘grand (aldrig old) ladies: Bente Rosenbeck og Agnete Weiss Benzoni, som begge runder et par skarpe hjørner i år.

Tillykke her fra redaktionen. Og god læselyst.

Anna Rebecca Kledal

Temareaktion for dette nummer:

Hilda Rømer Christensen

Ulla Højmark

Anna Rebecca Kledal

Den nye "anden" europæiske kvinde¹

AF JOANNA REGULSKA

Europas nye "anden" europæiske kvinde er i disse år ved at blive konstrueret på ny. Det nye såkaldte integrerede Europa er i færd med at producere nye afgrænsninger og ekskluderinger af Vesteuropa mod Østeuropa.

Identitetsproblematikken er en vigtig faktor, når der skal brydes med de dikotomiske forestillinger om "øst" og "vest".

“På bodegaen Kayzer drikker jeg kaffe og nedfælder modsætninger parvis. Højre – venstre; organiseret – uorganiseret; demokrati – demokratiske symboler som erstatning for demokrati; civiliseret – primitiv; lovlig – ulovlig; rationel bevidsthed – mytisk bevidsthed; mod til at se fremtiden i øjnene – nekrofil fordybelse i fortiden; forudsigelighed – uforudsigelighed; et velordnet system baseret på kriterier og værdier – systemfravær; individuel bevidsthed – kollektiv bevidsthed; samfundsborger – nationalitet. Jeg udfylder den venstre spalte under overskriften “Vesteuropa”, den højre under “Østeuropa”.

Og pludselig får jeg øje på det selvsamme Østeuropa. Det sidder ved mit bord, vi kigger på hinanden som i et spejl. Jeg ser en dårlig teint, billig make-up, et ansigt, som udtrykker nedladdenhed og trods. Det tørrer sine læber med hånden, er for høj-røstet, gestikulerer, hæver sine øjenbryn. Jeg ser på en og samme tid et glimt af desperation og list i dets øjne, jeg ser en pa-